

Josep Yxart i Narcís Oller viatjaren plegats a París, la primavera de 1878, amb motiu de l'Exposició Universal i aprofitant que Oller hi anava en qualitat de corresponsal de "La Renaixensa". Vuit anys més tard hi tornaren, el 1886, i feren coneixença personal dels escriptors de més prestigi d'aquell present literari (Émile Zola, Edmond de Goncourt i Guy de Maupassant, entre altres). Del primer encontre amb París n'ha quedat un doble record bibliogràfic: les anotacions de Narcís Oller a Memòries literàries i els dos testimonis aplegats a La descoberta de la gran ciutat: París, 1878: el dietari del crític en aquells dies parisencs i una crònica signada conjuntament per a "La Renaixensa", Les arts en l'Exposició de París.

I si La descoberta de la gran ciutat: París, 1878 testimonia sense pal·liatius l'impacte sobre Yxart del cosmopolitisme parisenc, l'altre volum, Tarragona. Notes de color, hi contrapunta una visió més localista que fa palès l'esforç d'Yxart per avançar cap a una prosa de creació, a estones saborosa, i vinculada, en general, a l'article de costums. A banda del bloc inicial, Notes de color, de 1883, el conjunt s'arrodoneix amb dos apartats més: sis Records de noi, entre els quals destaca la inquietant narració Lo rellotge, i un darrer apartat que aplega tres aspectes Del patrimoni local.

Tots dos llibres, editats i prologats per Rosa Cabré, arrodoneixen el perfil polièdric de Josep Yxart i ens el situen en dos punts extrems d'una mateixa personalitat. París se li concretà com el somni cosmopolita i obert de la primera ciutat europea, mentre que Tarragona esdevingué símbol del provincianisme tancat d'una ciutat conservadora i de poca empenta. Yxart s'entestà a sortir de l'una per aspirar a l'altra. Com remarca Rosa Cabré, fou un escriptor essencialment urbanita i reeixí a sortir de Tarragona per traslladar-se a Barcelona que era la ciutat al seu abast que més s'assemblava a París.